

անուն ճանաչելի Վրթանէս, որ յաջաւոր-
հակեաց կեանս էր. + § 869:

Տես Ա. 9:

35. — Արդ՝ իբրեւ լուաւ զայս ամենայն
թագաւորն Տրդատ՝ վաղվադակի փութով
եւ անգրադապէս արծակէր արտերիս աւագո
փառաւորս պատուականն հրովարտակօթ
հանդերձ. — § 860:

36. — Եւ այսու օրինակաւ հօթօր երեւ-
եալ ի վերայ մարդկանն հաստատէր զթա-
գաւորութիւնն իւր, ասուածակաւ թա-
գաւորութիւն զիւր թագաւորութիւնն ան-
ուանեալ. — § 870:

Տես Ա. 29: Բ. 10:

37. — Որ իբրեւ լուաւ զայս՝ բազում
փառաւորութիւն ամենատեղեցի մատու-
ցանէր խնդութեամբ, եւ մեծաւ ուրախու-
թեամբ գոհանայր զայնմանէ, որ ընդ ա-
մենայն երկիր զիւր սուրբ անունն փառա-
ւոր առնէր. — § 872:

Տես Ա. 31: Բ. 10:

38. — Սոյնպէս եւ արքային Տրդատայ,
իբրեւ եղբոր սիրելոյ, սէր ցուցեալ ուրա-
խութեամբ մեծաւ, մանաւանդ վասն աւ-
սուածածանօրութեան նորա՝ առաւել դա-
շինս կոէր ընդ նմա, միջնորդ կալեալ թղ-
հաւատան որ ի Տէր Քրիստոսն էր. — § 877:

Տես Բ. 1:

39. — Բայց նայեցաք իբրեւ ի ցուցող
հայելի յասուածակի բարձրութիւն տու-
լութեան հրամանացն, որ առ երանելին
Մովսէս եկեալ վասն ամենայն իրացն եղե-
լոց եւ ասուածեղեհն պատգամացն աւան-
դելոց՝ մատենագրել ի պահեստ յաւիտ-
եանցն որ զալոցն են. — § 883:

Տես Ա. 5, 36: Բ. 28, 31:

Սոյն համեմատութիւնները կր խորհինք
որ բաւարար են հիմնաւորելու այն տեսու-
թիւնը թէ Ազաթականգեղոսի Պատմութիւնն
ալ գործն է Մաշտոցի վարքը, եւ Ս. Գրի-
գորի Վարդապետութիւնը յօրինող հեղի-
նակին՝ Կորին Վարդապետի:

Ն. ԱՐՔ. ԾՈՎԱԿԱՆ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

ՄԱՐԻՌՈՆ (ՄԱՐԻԱՍ) ԹԱԳՈՒՀԻ

(2. 1320 — 1377)

Ծնած է շուրջ 1320 թուին, Դոււարն
էր Կոստանդնուպոլիսի Օշին խնամակալի
(+ 1329) և (ձուան) Յովհաննայի (+ 1323):

Ամուսնացած է (1335?) Նիքիեղոս ռա-
գապոսէնի Բաղդին մարտնչախոսի (+ 1337)
որդի Կոստանդինի հետ, ծնած 1313 ին,
որ Կոստանդնուպոլիսի եղբ. Հայոց թագաւոր
(1344—1363):

Ունէր երեք որդիներ. Աւին, ծնած
1338 ին, Լեւոն և Հեթում:

Մարիւն թագուհի 1346 ին Ներսէս
Եպիսկոպոսէն նուէր ստացած է Աւետա-
րան մը (Ձեռ. Ս. Յ. ԹԻւ 1973), որուն
մէջ կը գտնուի իր պատկերը:

Կոստանդնուպոլիսի թագաւորի մահէն ետք
իր որդին Լեւոն կը փորձէ յաջորդել իր
հօրը, երկու տարի (1363—1365) կը պայ-
քարի, բայց յաջողութիւն չ'ունենար, և
թագաւորութեան կը ախրանայ Լեւոնի հօր
եղբոր Հեթումի որդին Կոստանդին (1365—
1373):

Թագուհին Մարիամ իր ժամանակի
քաղաքական խառնակ կացութեան մէջ
կ'երևի պետական գլխաւոր գործիչներու
տարաքննութեան գործօն մասնակցութեամբ:
Ան 1371 ին կը գլխաւորէ լատինասէրները,
իբրեւ թագապահ կը տեսնուի 1373—1374
տարիներուն:

Եպիսկոպոսիք Սիւրբ Գրուսելէ ետք (1375,
Ապրիլ 16), խումբ մը գերիներ կը տանին
Եգիպտոս, գլխաւորութեամբ վերջին Լեւ-
ոնի թագաւորին, Մարգարիտ թագուհիին
և իրենց երկու զաւակներուն՝ Գուրգոսի
և Փեննայի. Գերիներու այդ խումբին
մէջ էր նաև Մարիամ թագուհին, հաւա-
նաբար իր երկու որդիներուն՝ Լեւոնի և
Հեթումի հետ: Գերիները Գահիրէ կը հաս-
նին 1375, Յուլիս 11 ին:

Եպիսկոպոսի սուլթանին արտօնութեամբ
Մարիամ թագուհի Գահիրէն նրուաղէմ

կը մեկնի 1375, Օգոստոս 6ին, իր կեանքին մնացած օրերը աղօթքով անցընելու համար։

Մարիամ Թադևոսիան Երուսաղէմի մէջ կ'ապրի երկու երեք տարի, և 1377, Յունիս 18ին վախճանելով, կը Թադուի ռաւջի դրանն Ար. Յակոբայն։

Աւելորդ չենք համարիր այստեղ գնել մասեր կոստանդին Թադուսիի և Վահրամի յիշատակարաններէն, ինչպէս նաեւ սերիշ յիշատակագրութիւն մը, աղերսակիր նախորդին, որ մեզի որոշ չափով տեղեկութիւն կու տայ Մարիուն Թադուիի վախճանին վերաբերմամբ։

Ի թուականին Հայոց ՉՂԴ [= 1345] եւ կոստանդին Հայոց արքայ ստացայ զՍուրբ Աւետարանս, որ է կաթմաւ տաճարէնէն և ասիկէն նկարակերպ գեղեցկութեամբ զարդարեալ։ Ար և ստացա զսոյաբարդար արդեանց իմոց, զոր յառաջինն նախնեաց մերոց հասեալ եղև առ մեզ նշան բարեաց, և նովաւ ետու զՍուրբ Աւետարանս ծածկել գեղեցիկ կերպարանօք, և շնորհացի զսոյ արքայ անկողեցոյ, ըստ փափագանաց արաի իմոյ և մեծ յուսոյ, միշտ յիշատակ լինել ինձ և ամենայն զարմից իմոց, և հաւրն իմոյ Պր. Պապուսն մարտիրոսան, հանգուցեալոյն առ Քրիստոս, այլ և վրան յերկար Կենդանութեան մերոյ և աստուածաժողովրդի որդեաց մերոց Աւշնի և Լեւնի . . . — Ձեռ. Ս. Յ. Թիւ 3602 ԻԴ. էջ 16-17։

Եւ գարձեալ ի յամին թուականութեան Հայոց ՊԻԴ [= 1374] առաւ Սիսի քրիստոնէից, և էր յայն ժամանակն Կաթողիկոս Հայոց տէր Կոստանդին Լամբրոնացին, այր իմաստուն և հանճարեղ, և էր Թադուսի Հայոց Պր. Լևոն, որդի

Ռրինձին։ Սա Թադուսիաց Հայոց ամիս է։ Սա վարեցաւ զերի յեղիպոս Թադուսիին իւրով և որդւովք իւրովք։ Բայց մեծ Թադուսին Հայոց Մարիան [քնակեցաւ] յերուսաղէմ մեծաւ ուղեքինի ճշմարտութեամբ ամս ԳԳ և հանգեաւ ի Քրիստոս ի թուարեութեան Պ [ԻՁԳ] և ի յունիս ամսոյ ժԸ . . . (գծուար ընթեռնի), Վասնզի յոյժ ողորմած էր և աղքատասէր։ Սա Թադեց[աւ] առաջի դրան Սուրբ Յակոբայ . . . և . . . Եւ ես մեղաւոր . . . Վահրամ անործանայած պատուոյս . . . — Նոյն, էջ 17։

Հետեւեալ յիշատակագրութիւնը, որ կը գտնուի Ս. Յ. Թիւ 2027 ձեռագրին մէջ (թղ. 275թ), մեր Ձեռագրաց Ցուցակը կադմելու ժամանակ զանց ըրած էինք իբրեւ ռանյարի և բաղմախալ։ Այժմ կ'անդադանանք տառը, նկատի աւելնալով այն անկերեւ աղերսը զոր ունի նախնեաց յիշատակագրութեան հետ։

Եւ գարձեալ ամին թվականութեան Հայոց ի Պ հարիւր ԻԴԳ առաւ Սիսի քրիստոնէից, և էր ի ժամ[նա]կին այնմիկ Կաթողիկոս Հայոց տէր Կոստանդին Լամբրոնացի, այր իմաստուն և հանճարեղ, և էր Թադուսի Հայոց Պարոն Լևոն որդի Ռրինձի. առ վարեց[աւ] զերի յեղիպոս Թադուսիովք իւրով և որդւովք։ Բայց Թադուսին Մարուն բնակեցաւ յերուսաղէմ զամս յերեքաւ և հազօ [= հանգեաւ] ի Քրիստոս, և Թադեցաւ առաջի դրանն Սուրբ Յակոբայ։

Լևոն և Հեթում որդի Կոս[տ]անդինի*։

Ն. ԱՐԲ. ՄՈՎԱԿԱՆ

* Սոյն Լևոնն ու Հեթումը ըստ երևոյթին Կոստանդինի և Մարիանի որդիներն։